

12-6-23

IN
DIOSCORIDIS
ANAZARBEI DE
MEDICA MATERIA LIBROS
QUINQUE, AMATI LVSITANI DO-
ctoris Medici ac Philosophi Cele-
berrimi enarrationes
eruditissimæ.

*Accesserunt huic operi præter Correctiones Lem-
matum, etiam Adnotationes R. Constantini,
Necnon simplicium pictura ex Leonharto Fuchsis
Iacobo Dalechampio, atque alijs.*

IN
VIR-
TUTE

LVGDVNI,
*Apud Gulielmum Rouillium, sub
scuto Veneto.*

1558.

DE CORNU CERVI.

Græcè, ἐλάφης κέρασ: Latinè, cornu ceruinum: Hispanicè, cuerno de cierno, punta de cierno: Italicè, corno de cerno: Gallicè, corne de cerf: Germanicè, hirtz horn.

Enarratio L I I.

COrnu cerui, præter tam multa ad quæ crematum Dioscorides valere tradit, hodiè contra puerorum vermes passim datur, tum per se, tum quoque ad mixtum semini sanctonico, cum aqua portulacæ, vel decocto coriandri, vbi præsertim febris fuerit complicata, se-
cus autem cum vino aut melle. De osse porro cordis ceruini quid in præsentibus dicemus? quum præstâtissimum antidotum contra venenum & febres pestillentes sit: eius tamen loco pigmentarij os bubulum tradant, subtile & flexibile, quod ex capite bouis extrahunt, vt apud Venetos plerunq; id fieri percepi: plectendi merito balatrones isti sunt, omnium rerum peruersores, qui quum falsa & adulterina omnia reddant, nigrum pro albo vendentes, sic in hoc osse, quod facillime, & paucis nummis emere poterant, ne absq; fraude prætereant, mores suos exercent. Cæterum de cornu monocerotis, id est animalis, vnicornis dicti, nonnulla in præsentibus dicemus, quum cornu hoc exoticum & pretiosissimum sit, & contra quoduis venenum efficax antidotum. Depinxit autem Plinius monocerotem, ferocissimum animal, libro octauo capite 21. sic dicens: Asperrimam autem feram monocerotem, reliquo corpore equo similem, capite ceruo, pedibus elephantino, cauda apro, mugitu graui, vno cornu nigro media fronte, cubitorum duum eminentè, hanc feram viuam negat capi. Hæc Plinius, qui de illius cornu viribus nihil quicquam memoriæ tradidit: At Albertus Magnus, libro vigesimo secundo, de Animalibus, monocerotem ab vnicornu differentem facere videtur, cui vtpote erranti non accedimus, quia monoceros animal, vnicornis, vt eius indicat etymon dicatur: sed rhinoceros animal, omnium consensu, differens ab vnicorne est, quod anno quinto-
decimo supra millesimum quingentesimum, vniuersa

Cornu ceruini.

Os cordis ceruini.

Vnicornis
efficax antidotum.

Olyssippona, magno omnium applausu vidit, non nisi ex India ad Emanuelem regem inuictissimum Lusitanorum aduectum, & illud postea cum nonnullis elephantibus, potentissimus rex ille ad Summum pontificem, tanquam spectaculum admirandū misit, sed naufragio prope Massiliam amissa naus, in mari fera periit, cuius corium ad Franciscum Regem Galliarum vt rem visu dignam accollae attulere. Erat enim bellua hæc, figura & magnitudine bouis, latior tamen, mitis omnino, quæ conchis quibusdam variegatis per vniuersum corpus vestiebatur. Nam supra nares cornu semicubitale, carneâ referens substantiam habebat, vnde rhinocerotis nomē illi inditum est, animal in vniuersum à monocerote, vnicorne dicto differens. Quale verò animal hoc vnicornis sit, præter ea quæ ex Plinio accepimus, nihil quicquam habemus: nec Lusitani nostri qui interiora Indiæ penetrarūt, de animali hoc aliquid nobis referre norunt: fatentur tamen apud Indiæ reges, cornu vnicornis, siue monocerotis, in maximo esse pretio, imò Medici Lusitani nostri, qui diu apud Indos artem medicam exercuerunt, & ad nos reuersi sunt, dicere solent, nullum apud Indos validius aut potentius antidotum, contra venenum & febres pestilenciales reperiri hoc cornu vnicornis, de quo & nos cū pluribus celeberrimis medicis, tam Hispaniæ quàm Italiæ, sententiam ferre possumus, quum illius scobē, scriptuli quantitate, in oleo contra epotum arsenicum dederimus, & per vomitum totum reiectum fuerit, & æger liber, & ab orci faucibus ereptus manserit. Datur quoq; in aquæ naphæ pro irritando vomitu, non minus in aqua nenupharis cōtra pestem, veluti in aqua acetosæ, vel quavis alia frigida, pueris vermibus vexatis in aqua graminis, vel vino, aut præsentente febre, in aqua portulacæ, aut aqua decoctionis coriandri, trium granorum hordei pondere, certo datur iuuamento: complet autem opus suum plerunq; vomitu, aliquādo sudore, nonnunquā verò secessu. Hodie vero in ærario diui Marci Venetiis duo reconduntur cornua brachiali crassitudine, longitudine bicubitali pretij inæstimabilis, quæ semel in anno, Ascensionis die, cum pluribus & variis pretiosissimis rebus, omnibus palam ostenduntur. Eligendus verò est in isto cornu color niger, vel saltē subcineritius.

Item

Item curandū ne nimis vetus cornu sit, quum dubio procul vires suas senio confectū amittat, vt de metallis quoq; vetustis Galenus lib. j. de Compositione medicamentorum secundum locos innuit. Caueto tamen in eius electione, ne decipiamini, quum multi ex calce & aliis variis rebus, mixturam, ad formam cornu redactam, pro cornu monocerotis monstrent: alij verò balenæ os pro eo vendāt: Nec aures præbeatis illis, qui quum cornu vnicornis esse probare nituntur, in aquam ramentū, aut scobem infundunt, quam illico sudare, aut in ebullitionem venire dicitant, quum illud ex quacunq; ossis scobe in aqua infusa, euenire percipere possitis, vt in ebore experire poteritis. Dignoscetis igitur verum vnicornis cornu hoc pacto: duos apprehendetis catulos, vel pullos, quibus venenū aliquod in aqua vel vino dabit. Alteri quorum scobem siue ramentum illius cornu, quod experiri volueritis, æquali vel maiori pondere, veneni illius quod antea dederatis: alteri verò non dabit. Si verò cornu verum & legitimū fuerit, ac veri vnicornis, dubio procul, catulus vel pullus cui ramentum alexipharmacū dedisti, non morietur, alter verò omnino peribit: Ita enim Venetiis anno elapso periculum feci, de quodam cornu, libras duas ponderante, in duobus pullis columbinis, pro quo mercator duo millia ducatorum petebat, quibus arsenicum præbuimus, quorū vnus, qui alexipharmacum non ebiberat, intra horā obiuit: alter verò qui ebiberat, quinq; superuixit horis, vnde iudicauimus cornu optimum & verum esse, nam arsenicum, corrodit, cuius venenum, pauca vel nulla antidota emendant, imò certi eramus, si homini datum esset, quòd liber euasisset quum patentiores vias habeat, per quas extrudi venenū, aut vomitu, aut secessu, aut sudore possit. Ab hoc verò experimento, Magnificus Bartholomæus Panciaticus, nobilis Florentinorum mercator, Florentiā cornu hoc, vt illustrissimo Duci, tanquam rem pretiosissimam, ac raram indicaret, secum adduxit: cui consului, vt illic cornu, in duobus hominibus suspendio paratis, experiretur. Cæterum, fertur, quum inopia aquarum, ad paucos annes feræ in confinibus Indiæ se congregent, earum nullam prius bibere velle, quousq; vnicornis aquas, suo cornu è venenatis salubres attingendo reddat, vnde argumentum

*Note verò
vnicornis.*